

ma iste porodice, itd.). Simetričan raspored zamenica *vi-vi* referiše o *formalnosti* u odnosu među učesnicima u govornom događaju. Ova formalnost najčešće je zasnovana na motivima nepoznavanja, službenosti situacije ili sličnom (npr. u odnosu prolaznik—prolaznik, prodavac—kupac, sudija—optuženi, profesor—student, itd.). Nesimetričan raspored zamenica *vi-ti* (odnosno *ti-vi*) referiše o *razlici u društvenom statusu* među učesnicima u govornom događaju. Razlike o kojima je reč takođe mogu biti zasnovane na veoma raznorodnim motivima, od generacijske distance, preko nadređenosti i podređenosti društvenih uloga u kojima se učesnici nalaze, pa sve do autoriteta sile i moći prema inferiornosti nemoćnih (npr. u ophođenju starih s mladima, u odnosu između starešine i vojnika, nastavnika i učenika, siledžije i ne-dužnog prolaznika, itd.).

Paralelno s pravilima za upotrebu pominjanih zameničkih oblika, u savremenom srpskohrvatskom jeziku postoje i odgovarajuća pravila koja na sličan način regulišu izbor i upotrebu nekih drugih jezičkih sredstava, npr. *pozdrava*. Pri tom ostvarljive mogućnosti najčešće odgovaraju već opisanim slučajevima sa zamenicama, tj. ustanovljenim tipovima rasporeda zameničkih oblika među učesnicima u govornom događaju, pa će i informacije koje iz takvih modela proističu biti identične: za *solidarnost* (= *ti-ti*) *zdravo-zdravo*; za *formalnost* (= *vi-vi*) *dobro jutro-dobro jutro, dobar dan-dobar dan, dobro veče-dobro veče, do viđenja-do viđenja*; za informisanje o *razlici u društvenom statusu* učesnika (= *vi-ti*) odnosno *ti-vi*) *dobro jutro, dobar dan, dobro veče, do viđenja-zdravo* (odnosno obrnuto) itd.

Sve ovo su, naravno, bile samo načelne napomene o problematici o kojoj je reč, i njene jednostavne ilustracije. Postavljena pitanja i svojim teorijskim i svojim praktičnim aspektima zaokupljaju noviju lingvistikku i njene različite smerove, a posebno, svakako, sociolingvistikku i lingvističku pragmatiku. U ovoj oblasti razmišljanja o jeziku sreću se ili čak ukrštaju i težišne linije njihovih kritičkih osvrta na poznatu delatnost još uvek vodećih strukturalistički i generativistički orijentisanih lingvističkih centara. Naravno, iako se posledice toga sukoba daju pravaca u teorijskom lingvističkom mišljenju već mogu naslutiti, njegove konačne proizvode teško bi bilo već sada precizno predvideti. Stoga nudimo čitaocu i odabranu osnovnu literaturu za pristup aktuelnim lingvističkim problemima na koje se ovde upućuje.

- Brown, R., Gilman, A.: *The Pronouns of Power and Solidarity*, Style in Language, Ed. Th. A. Sebeok, Cambridge, Massachusetts 1960, 253—276 (preštampano u: *Language and Social Context*, Ed. P. P. Giglioli, Harmondsworth, Middlesex 1972, 252—282; *Readings in the Sociology of Language*, Ed. J. A. Fishman, The Hague 1968, 252—275).
- Calvet, L.-J.: *Pour et contre Saussure, Vers une linguistique sociale*, Paris 1975.
- Chomsky, N.: *Cartesian Linguistics, A Chapter in the History of Rationalist Thought*, New York 1966.
- Chomsky, N.: *Language and Mind*, New York 1968.
- Culler, J.: *Saussure*, London 1976.
- Ervin-Tripp, S. M.: *Sociolinguistics, Advances in the Sociology of Language, Volume 1, Basic Concepts, Theories and Problems: Alternative Approaches*, Ed. J. A. Fishman, The Hague 1971, 15—91.
- Friedrich, P.: *Structural Implications of Russian Pronominal Usage*, Sociolinguistics, Proceedings of the UCLA Sociolinguistics Conference, 1964, Ed. W. Bright, The Hague 1966, 214—259.
- Haberland, H., Mey, J. L.: *Linguistics and Pragmatics*, Journal of Pragmatics, Vol. 1, No 1, Amsterdam 1977, 1—12.
- Hymes, D.: *Foundations in Sociolinguistics, An Ethnographic Approach*, Philadelphia 1974.
- Hymes, D. H.: *On Communicative Competence*, Sociolinguistics, Ed. J. B. Pride, J. Holmes, Harmondsworth, Middlesex 1972, 269—293.
- Jezik i društvo*, Kultura, br. 25, Beograd 1974.
- Kocher, M.: *Second Person Pronouns in Serbo-Croatian*, Language, Vol. 43, No 3, Part 1, Baltimore 1967, 725—741.
- Lyons, J.: *Chomsky*. London 1971 (srpskohrvatski prevod: *Lingvistička revolucija Noama Comskog*, Beograd 1974).
- Platt, J. T., Platt, H. K.: *The Social Significance of Speech*, Amsterdam 1975.
- Robinson, I.: *The New Grammarian's Funeral, A Critique of Noam Chomsky's Linguistics*, Cambridge 1975.
- Robinson, W. P.: *Language and Social Behaviour*, Harmondsworth, Middlesex 1972.
- Saussure, F. de: *Cours de linguistique générale*, Genève 1916 (srpskohrvatski prevod: *Opšta lingvistika*, Beograd 1969 i 1977).

selimir a. radulović

sumnjiv postupak

*
ko zna
zašto je sumnjiv
opit što iščekava
i uranja u tako
skladnu liniju moga tijela
ti

ti dušo
kako sam tužan
kad prelazim i prekrajam
prostore tvoje prazne
pred onim što čini
neizrecivo

*
prilazim stolu
svaki moj pokret korak je
bliže ka onom što se sanja
i nudi oblast sanjanog
što je
pjesma ili plač ne odgoneta
samo sklad mojih ruku i njihov
jedva čujni bestjelesni rad
put
od papira do pjesme sličan
je neiskazanom i uvijek
priželjkivanom monologu isluženog
glumca koji potkraj života
shvaća tu neizvjesnost bolje reći
nemogućnost
i poprima oblik
slabije izvedene voštane figure
iskreno kajanje i priznanje
i nastavljam
glumac glumi i gori svoj život na
svijetlu ili daskama istina patetike
pjesnikov život pokriva
ovo pero koje tako revnosno
ispisuje i opisuje njegov kontakt
s ljudima

*
imam ideju
napisaću pjesmu dobru
pjesmu koju ćete vi
primiti s jasno istančanom
pozom u redu
da li ste sigurni
da je ovo što vam nudim samo
pjesma i da pod njenim plaštom
počiva jedan drugi svijet
kazaćete
i pozvati se na valerija
da misao počesto biva ulog
u pjesmi osuđen na gubitak
i svi tumači
stihova neće doći
do mene niti će čulni signum
istine biti lako povodljiv
svaki kraj je
jasan ali je samo to zato
sam pjesnik i pitam
da li u smislu početak svih
početak postoji kraj svih
krajeva itd da ne ponavljam

*
evo o čemu
se radi ležim u sobi
vježbam i posmatram
sve što se da vidjeti
dakle
sve što je nevidljivo
moja glava postoji kao
prilog jednoj harmoniji (da
budem iskren premoćno tijela)
noge su dosta ispružene i
ničim ne pokazuju tj ne otkrivaju
svoju nezainteresovanost
što se dalje odigrava nije
teško naslutiti
ruka drhturi i lebdi nad
koljenima notira
sve je
to samo san prost rasplet
slučajnost slike
ujutro
svježi i nov vršim
strasnu rekonstrukciju sna

(za Slobodana i Slavka)

*
u ovoj kao u svim
stvarima bliskim našem
rodu otaljava se jedan posao
biti i ostati
nije samo cilj i pusta
želja već jedina mogućnost
jedina izvjesnost u životu pjesnika
što uslovljava naš pad i
skromno izraženu želju za drugim
ili
što muči tako strasno
i melemno istovremeno
kao ono mjesto podvučeno u
prvoj verziji teksta

*
sklon sam da pitam i pristupam
seansama koje pomjeraju i
razmiču granice budućeg
moja sklonost ka ushićenju
pred nečim novim utapa se u
muku pri svakom novom čitanju
sve je
zabilježeno što se da
zabilježiti podvučeno što se da
podvući jedna znakovnost odveć
rečita ali
kako dalje kako je moguće
izmučiti i iscijediti ove pasje
papire kao što to oni čine sa mnom
spas je možda u novom čitanju
ili u novoj crti
na azbuci moga lica svejedno
dovoljno star i dovoljno mlad u
svojim papirima i muku i gram sreće
mijenjam kao trgovac artikle za novac
i obratno